

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

забезпечення в установленому порядку необхідною інформацією державного Реєстру атестованих судових експертів.

Список використаних джерел:

1. Закон України Про судову експертизу, 1994, № 28
2. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України від 2 липня 2014 р. № 228 Київ.
3. Закон України Основи законодавства України про охорону здоров'я, 1993, № 4.
4. Наказ Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України, № 6 від 17.01.95. м.Київ .
5. Порядок проведення стаціонарної судово-психіатричної експертизи в психіатричних закладах осіб, які утримуються під вартою, №397 від 08.10.2001 м. Київ.
6. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України.

Баштан Павло Олегович,

курсант факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Павлова Наталя Валеріївна,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ГЕНЕЗА ГАБІТОЛОГІЇ ЯК РОЗДІЛУ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ТЕХНІКИ

Необхідність розробки сучасної методології комплексного дослідження зовнішніх і внутрішніх ознак людини в криміналістиці викликана потребами розшукової, слідчої та експертної практики, а також вимогою судів про підвищення якості розслідування, більш широке використання науково-технічних засобів для ідентифікації особи. Крім того, з огляду на збільшені міграційні потоки на пострадянському просторі, відсутність ефективної реєстрації населення, наявність територій локальних військових конфліктів, а також технічну доступність виготовлення підроблених документів, можна відзначити значне зниження

можливості посвідчення особи людини за його основними документами (паспорт, військовий квиток, водійські права та інший рід посвідчень). У зв'язку з цим як ніколи зростає цінність точних методів ідентифікації людини, якими й оперує габітологія – наука про ідентифікацію особи за ознаками зовнішності. В контексті зазначеного також надзвичайно важливим видається відслідковування витоків і генез виникнення габітології як науки.

Загальними та спеціальними питаннями габітології займалися такі дослідники та науковці, як Г. Гросс, А. Бертільон, Е. Генрі, Ф. Гальтон, Е. Локара, С.М. Потапов, А.Д. Кисельов, А.І. Вінберг, Р.С. Белкін, В.І. Гончаренко, В.П. Бахін, С.Н. Хазієв та ін.

Метою дослідження є теоретико-правовий аналіз становлення габітології як науки та розділу криміналістики.

Опис зовнішності людини в криміналістиці може здійснюватися довільно або за спеціальною методикою з використанням спеціальних термінів. Довільний опис - це опис, дається свідком-очевидцем в словах і виразах, які використовуються в повсякденній мові.

Систематизований опис - це опис методом словесного портрета. Основи такого опису були закладені в кінці ХІХ століття Альфонсом Бертільоном. Цей опис дозволяє одноманітно характеризувати елементи зовнішності, однакові прикмети і однаково сприймати дані опису.

Однак, найбільш комплексним і повним дослідженням Рудольфа Рейсса в напрямку ідентифікації злочинця за ознаками його зовнішності став трактат «Словесний портрет. Опис і ототожнення зовнішності по методу Бертільона». Як зазначав у своєму дослідженні Р. Рейсс, німецький і швейцарський криміналіст: «Словесний портрет - це точний опис за допомогою спеціального словника форм зовнішніх органів людського тіла, рис і зовнішності» [1; с. 7].

За методом словесного портрету охоплюється опис анатомічних, функціональних і супутніх ознак.

Принципово новим в криміналістиці стала саме розробка такого спеціального словника, наявність якого забезпечувала одноманітність описової лексики і більшу ефективність розшуку злочинців різними правоохоронними органами. Так, ще А. Бертільон писав: «... до тих пір, поки та чи інша анатомічна особливість зовнішності індивіда, що відрізняє його від тисячі інших осіб і дає можливість відобразити її в пам'яті, не отримає точної назви, вона залишається непоміченою і як би не існує. Вже давно відомо, що ми не можемо уявити собі того, чого не можемо висловити словами, також відобразити в мозку то, чого не можемо описати» [2].

Вироблення спеціального словника виявилось необхідним тому, що розмовна мова рідко оперує словами, які точно позначають форму того чи іншого предмета, описові ознаки зазвичай позначаються прикметниками: «великий», «середній», «звичайний», слова дають лише розпливчате

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

увявлення про форму будь-якого органу. «Такі описи,- зазначає Р. Рейсс,- абсолютно безглузді. В цілях ототожнення особистості (ідентифікації), вони ще й тепер зустрічаються у паспортах, дозволах на полювання й навіть в розшукових поліцейських об'явах» [1; с. 8].

Термінологія словника для словесного портрету була розділена Р. Рейсом на три категорії:

- 1) терміни, які відображають розмір органу;
- 2) терміни, які описують вигляд органу;
- 3) терміни, що визначають колір волосся.

Номенклатура першої категорії проста і виражається словами: малий - середній-великий. При цьому Р.Рейсс розширив цю номенклатуру до категорійної з метою більшої деталізації особливостей зовнішності злочинця. Номенклатура для другої категорії по суті є проекцією першої, однак з використанням термінології, характерної для конкретного органу. Так, наприклад, ніс Рейсс пропонував характеризувати як: піднесений - піднесений (піднесений)- горизонтальний – опущений (опущений)- опущений. За третьою категорією колір Рейсс пропонує визначати волосся як Білокуре, русе та чорняве. В свою чергу кожна категорія міститиме додаткові ознаки, такі як, темне, середнє і світле.

Крім того, в означеному вище трактаті Р.Рейссом було запропоновано цифровий шифр для обміну телеграфними повідомленнями між поліцейськими, який було розроблено ним сумісно з Полем Отле, Генеральним секретарем Інтернаціонального Бібліографічного інституту в Брюсселі [1; с. 135].

Криміналістична ідентифікація як метод пізнання являє собою продукт наукової творчості, що містить систему знань (понять, принципів, процедур, прийомів) про те, яким чином в кримінальному судочинстві повинна вирішуватися та чи інша задача, пов'язана з встановленням тотожності індивідуально визначеного слідстворившого об'єкту, іншими словами - це процес виділення конкретного об'єкта з безлічі йому подібних. Предметом вивчення форм ідентифікації людини в криміналістиці є поняття і властивості зовнішнього вигляду людини, класифікація його елементів і ознак, закономірності фіксування, збору і використання даних про зовнішній вигляд, методика криміналістичної портретної ідентифікації. Під зовнішнім виглядом розуміється сукупність зовнішніх даних, які сприймаються за допомогою зору. Внутрішні форми ідентифікації - сукупність даних про внутрішні особливості людини, які неможливо вивчити, виявити або проаналізувати за допомогою зору.

Представники сучасного суспільства часто характеризуються наявністю новітніх ознак зовнішності, які несуть в собі досить об'ємну інформацію (татування, пірсинг, шрамування, таврування тощо).

Однією з найбільших проблем сучасної габітології в контексті стрімкого науково-технічного прогресу є пошук нових методик ідентифікації особи за ознаками зовнішності, що, зокрема, пов'язана також і з частковою дискредитацією таких методів як дактилоскопія і словесний портрет. Наразі методичний арсенал габітології вже розширено методами запахової ідентифікації, генотипної ідентифікації за побудовою моделі ДНК, метод сканування венної судинної карти особи, сканування райдужної оболочки ока, методи із затосування автоматизованих технологій та ін.

Отже, застосування способів криміналістичної ідентифікації має свою унікальну та неповторну історію, яка пов'язана з розвитком науково-технічного прогресу та технологічними здобутками людства на певному етапі розвитку суспільства. Кожен із методів та способів криміналістичної ідентифікації має свої як позитивні, так і негативні характерні ознаки. Однак основоположниками габітології як науки ідентифікації за зовнішністю пропонується вважати Альфонсо Бертильона та Рудольфа Рейсса, які першими на концептуальному рівні розробили комплексні методики ідентифікації особи за зовнішніми ознаками та здійснили їх ефективну апробацію.

Список використаних джерел:

1. Рейсс Р.А. Словесный портрет: Опознание и отождествление личности по методу Альфонса Бертильона: Со словарем на фр., нем., итал. и англ. яз. и цифровым шифром. М: т-во скоропеч. А.А. Левенсон, 1911. 152 с.
2. Торвальд Ю. Век криминалистики: Пер. с нем. / Под ред. и со вступ, ст. Ф. Решетникова (3-е изд.) М.: Прогрессе. 1991. 323 с.

Біла Олена Юріївна,

студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Коваленко Ілля Олександрович,
адвокат, викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ТАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРАДІЖОК

Однією з найскладніших та найоб'ємніших слідчих (розшукових) дій у процесі досудового розслідування крадіжок є огляд місця її вчинення. Її